К.ю.н., доц. кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
НЮАУ ім. Ярослава Мудрого Шостко О. Ю.

БОРОТЬБА З ВІДМИВАННЯМ ГРОШЕЙ У США: ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДОСВІДУ

США мають одну із дієвіших законодавчих систем у цій сфері, яка складалась протягом більш ніж 30 років.

Серед основних нормативних актів, які безпосередньо спрямовані на боротьбу з відмиванням грошей, слід назвати: закон “Про банківську таємницю” 1970 р., закон “Про контроль над відмиванням грошей” 1986 р. та закон “Про удосконалення кримінального переслідування за відмивання грошей” 1988 р., закон “Про зловживання наркотиками “ (1988), розд. 2532 закону “Про контроль над злочинністю” (1990), закон про узгодження доходу 1992 р., закон “Проти відмивання грошей Аннунзіо-Уайлі” (1992), закон “Про боротьбу з відмиванням грошей” 1994 р. і закон “Про відмивання грошей” 2000 р. Всі ці закони імплсментовані у § 18 Зводу законів США - Злочини і Кримінальний процес.

Сам термін “відмивання грошей” по-різному тлумачиться в різних юрисдикціях США. Загалом він означає приховування або переховування злочинних доходів, які мають протизаконне походження.

У доповіді Президентської комісії з боротьби з організованою злочинністю відмивання грошей було визначено як “процес, за допомогою якого особа приховує існування, незаконне джерело, або незаконне застосування прибутку, а потім маскує цей прибуток, надаючи йому вигляд законного”.

У 1970 р. водночас із прийняттям Закону про контроль над організованою злочинністю було прийнято Закон про банківську таємницю. Він вимагав від фінансових установ ведення певного базового обліку клієнтів впродовж 5 років (сюди входить досьє на клієнтів з їх особистими даними, інформація про їх участь у фінансових операціях за певний проміжок часу), а також звітування

про певні внутрішні та закордонні трансакції як юридичних, так і фізичних осіб. Згідно з цим законом банки повинні заповнювати Звіт про валютну операцію (CTR) при будь-якій трансакції готівки на суму понад 10 тис. доларів. Казино з чистим щорічним прибутком більше 1 мільйона доларів мають заповнювати звіт про валютну операцію для казино (CTRC) при будь-яких трансакціях коштів на суму більше 10 тис. доларів. Звіт про іноземні банківські та фінансові рахунки (FBAR) заповнюють особи, які мають фінансові капіталовкладення або право підпису на іноземному рахунку, баланс якого хоча б раз за минулий рік перевищив 10 тис. доларів.

Але найбільш ефективним засобом боротьби з "відмиванням" грошей вважається подання банками Звіту про підозрілу діяльність (SAR). У ньому повідомляється про порушення або підозру про порушення федерального законодавства. Це може бути ухиляння від вимог закону "Про банківську таємницю", проведення трансакції (трансакцій), яка не має видимого значення або незвичайна для даного клієнта і щодо якої банк не має чіткого пояснення.

Згідно з законом багаторазові операції кваліфікуються як єдина операція, якщо фінансовій установі відомо, що 1) вони здійснюються однією і тією ж особою від імені однієї і тієї ж особи; 2) вони призводять до отримання валюти (надходження готівки) або виплати валюти (виплати готівки) фінансовою установою, яка становить більше 10 тис. доларів впродовж будь-якого робочого дня. Такий звіт подається до Служби внутрішніх прибутків (IRC).

У 1992 році законом Аннунзіо-Уайлі "Проти відмивання грошей" було внесено значні зміни до закону "Про банківську таємницю". Згідно з цим нормативним актом міністр фінансів має право вимагати від фінансових установ, їх службовців, директорів, працівників або агентів повідомляти про підозрілі операції.

Окрім того, закон забороняв цим особам інформувати будь-якого учасника однієї з підозрілих операцій. Цей закон передбачає широкий захист установи, що подає такий звіт, від відповідальності за будь-яке розкриття інформації або неповідомлення учасників. З 1 квітня 1996 року банки повинні подавати звіти про підозрілу діяльність до Мережі боротьби з фінансовими злочинами (Fin CEN), до якої входять 16 різних федеральних відомств.

Метою FinCEN є забезпечення координації дій суб'єктів боротьби з економічними злочинами у запобіганні та виявленні руху незаконних грошей. Ця мережа створена як центральне джерело інформації для розслідування відмивання грошей та інших фінансових злочинів на

федеральному, штатному та місцевих рівнях. Серед її функцій слід назвати також нагляд за виконанням закону “Про банківську таємницю” та міжнародну діяльність.

Основними суб’єктами боротьби з відмиванням грошей у США є Міністерство юстиції (включаючи його підрозділи ФБР, Адміністрація по боротьбі з наркотиками (ДЕА), оперативна група по боротьбі з організованою злочинністю у сфері наркобізнесу - ОСДЕТF), Держдепартамент, міністерство фінансів, федеральну корпорацію по страхуванню вкладів (ЕДІС), федеральну резервну службу. Серед інших установ необхідно назвати бюро з алкоголю, тютюну і вогнепальної зброї (ATF), службу імміграції та натуралізації (INS), берегову охорону США, поштову службу США, службу кримінальних розслідувань Військово-морських сил США

У функції адміністрації по боротьбі з наркотиками (ДЕА) входить розслідування справ про відмивання грошей, що пов’язані з незаконним обігом наркотиків. Керівник ДЕА доповідає міністру юстиції (Генеральному атторнею) через Директора ФБР. У США існує 21 регіональний офіс Адміністрації, який відповідає за певну територію. Крім них існує 70 відділень у 55 країнах світу. Центр оперативної інформації у Ель-Пасо (ЕРІС) підтримується, в першу чергу, цією установою.

На ФБР лежить функція розслідування кримінальних порушень федерального законодавства, які спеціально не предписані статутом для розслідування іншими суб’єктами боротьби з відмиванням грошей. По відношенню до незаконного обігу наркотиків, то розслідування може проводитись спільно з ДЕА. У 1995 р. ФБР відкрило міжнародну поліцейську академію у Будапешті для покращання підготовки спеціалістів у царині боротьби з контрабандою наркотиків та відмиванням грошей.

Оперативна група по боротьбі з організованою злочинністю у сфері наркобізнесу (ОСДЕТF) була створена у міністерстві юстиції США у 1982 р. для координації розслідувань всіх федеральних слідчих органів, штатних та місцевих правоохоронних органів, атторнейських офісів різного рівня. До 1994 р. у групі існувала секція по відмиванню грошей, функції якої перебрали на себе секція конфіскації доходів і секція з наркотиків. Наприклад, у 1992 р. із 875 розслідуваних справ 75% складали справи щодо відмивання грошей.

Із часу заснування до середини 90-х років було розслідувано більше 5 тис. серйозних кримінальних справ.

Держдепартамент США активно працює у боротьбі з

відмиванням грошей. Кожен рік він готує доповідь про міжнародну стратегію контролю над наркотиками. У рамках департаменту створено бюро з питань боротьби з наркотиками та правоохоронних питань (INL\ICJ), яке визначає найбільш небезпечні країни щодо виготовлення наркотиків та ті країни, що є головними транзитними шляхами, оцінює зусилля країн по зменшенню виробництва та розповсюдження наркотиків і боротьбі з відмиванням грошей. Ця інформація подається Президенту США, який згідно Закону 1961 р. “Про допомогу іноземним державам”, може застосувати до країн, що не пройшли “сертифікацію”, економічні санкції.

Міністерство фінансів є одним із 5 основних федеральних відомств по боротьбі з відмиванням грошей. У його складі 12 бюро і 11 відділів. Одним із найважливіших є Служба внутрішніх доходів (IRS). В структурі цієї агенції існує підрозділ перевірки, що відповідає за всю інформацію по формі 8300 (Звіт про платежі готівкою на суму, що перевищує 10 тис. доларів, отримані в торгівлі або бізнесі).

Таким чином, можна зробити висновок про комплексність і систематичність діяльності по боротьбі з відмиванням брудних грошей у США. Україна в цьому напрямку робить тільки перші кроки. Тому досвід інших країн необхідно вивчати і аналізувати з метою удосконалення власної теорії та практики.

Проект "Громадянська освіта"
Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого

КРИМІНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕХІДНОГО СУСПІЛЬСТВА

(Збірка доповідей учасників першої студентської кримінологічної конференції)

м. Харків. 30 листопада - 1 грудня 2001 року

ХАРКІВ

2002